

9. SINIF TÜRK DILI VE EDEBİYATI DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI · PUANLAMA ANAHTARI

Senaryo 3 · Kitapçık B · Sezgi Empati Educational Assessments · www.sanalsinav.com

1. TDE2.2 · “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturma · zor

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Yanlış notun “Yazarın düşüncesi: Eşyaların değeri fiyatlarındadır.” olduğunu belirtir.	3
a)	Metindeki “bir eşyayı değerli kılan fiyatı değil, üzerinde biriken zamandır” cümlesini kanıt göstererek düzeltir.	5
b)	Bazı eşyaların hatıralar, yaşanmışlıklar biriktirerek hayatımızın bir parçası olduğunu açıklar.	5
c)	Kişisel yaşantıyla başlamanın okur üzerindeki en az bir etkisini gerekçelendirerek yorumlar (düşünceyi somutlaştırması, samimiyet katması, okura kendi eşyalarını düşündürmesi gibi).	2

a) Örnek cevap: Yanlış not: “Yazarın düşüncesi: Eşyaların değeri fiyatlarındadır.” Yazar tam tersini söyler: “Bir eşyayı değerli kılan fiyatı değil, üzerinde biriken zamandır.”

b) Örnek cevap: Bazı eşyalar yalnızca bir iş görmez; yıllar içinde hatıraları, aile hayatının anlarını biriktirir ve hayatımızın bir parçası olur.

c) Örnek cevap: Yazar düşüncesini annesinin kaşığıyla somutlaştırır; bu samimi başlangıç okuru içine çeker ve ona kendi hatıra eşyalarını düşündürür.

Sık hatalar: Doğru notlardan birini yanlış sanmak; b maddesinde “yaşanır”ı gerçek anlamda açıklamak

2. TDE2.2 · “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturma · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Ana duyguyu anneye duyulan sevgi / minnet (bağlılık) olarak yazar.	5
b)	Ellere sıcaklık, besleyicilik, bereket ve paylaşma gibi özelliklerin yüklendiğini ikinci dizeye dayanarak açıklar.	5

a) Örnek cevap: Anneye duyulan sevgi ve minnet.

b) Örnek cevap: Annenin elleri sabah ekmeğine benzetilmiştir. Böylece ellere ekmeğin sıcaklığı, güzel kokusu, besleyiciliği ve bölüşülmesi (paylaşma) özellikleri yüklenmiştir.

Sık hatalar: Ana duygu yerine konuyu (“anne”) yazmak; Benzetmeyi gerçek anlamda (annenin ekmek yapması) açıklamak

3. TDE2.2 · “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturma · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Gerçek dinlemenin cevap hazırlamadan ve yargılamadan karşıdakinin sözüne yer açmak olduğunu yazar.	6
b)	Komşunun akıl / tavsiye değil, yalnızca dinlenmeyi (anlaşılmayı) beklediğini açıklar.	6
b)	Bu yaşantının yazarın “gerçek dinleme” düşüncesini somut bir örnekle desteklediğini belirtir.	3

a) Örnek cevap: Gerçek dinleme: cevap hazırlamadan ve yargılamadan karşıdakinin sözüne yer açmak.

b) Örnek cevap: Komşu öğüt değil, kendisini dinleyecek birini istiyordu; anlaşılmak ve içini dökmek istiyordu. Bu yaşantı, yazarın gerçek dinlemeyle ilgili düşüncesini somut bir örnekle destekler ve okuru inandırır.

Sık hatalar: Boş kutuya yanlış dinlemeyi (söz sırasını beklemek) yazmak; “Kulak istemek”i gerçek anlamıyla açıklamak

4. TDE2.2 · “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturma · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Söylenen sözün gidip uzaklaştığını, ancak yankısının kaldığını belirtir.	3
a)	Söylenmeyen sözün ise insanın içinde kalıp ömür boyu acı verdiğini; şairin söylenmeyen sözü daha ağır bulunduğunu açıklar.	6
b)	“Donmak”ın sözün içte sıkışıp kalmasını, dile getirilemeyip ağırlaşmasını anlattığını yorumlar.	6

a) Örnek cevap: Söylenen söz rüzgârla gider, geriye yalnız uzaklarda bir yankısı kalır. Söylenmeyen söz ise içte kalır ve bir ömür boyu acı verir. Şair, söylenmeyen sözün söylenenden daha ağır olduğunu vurgular.

b) Örnek cevap: Söz dile getirilemediği için içte sıkışıp kalmış, akıp gidememiştir; donmuş bir şey gibi ağırlaşmış ve kalbi yormuştur.

Sık hatalar: İki sözün de aynı sonucu doğurduğunu söylemek; “Dondu”yu üşümek diye gerçek anlamda açıklamak

5. TDE2.2 · “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturma · zor

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Ortak temayı insan sevgisi / gönül kazanmak ve gönül onarmak olarak belirtir.	3
b)	I. metinde gönül yapmanın sevgiyle insanların gönlünü kazanmak, şairin varoluş amacı olduğunu açıklar.	3
b)	II. metinde gönül yapmanın kırılmış bir gönlü dinleyerek, sabırla onarmak olduğunu ve maddi yapılarla karşılaştırıldığını açıklar.	5
c)	Bir biçim farkını belirtir (şairin kısa, ölçülü-uyaklı ve yoğun; denemenin açıklayıcı, örnekli, sohbet havasında olması).	2
c)	Bu farkın okur üzerindeki etkisini açıklar (şair akılda kalır, duyguyu yoğunlaştırır; deneme düşüncüyü örneklerle somutlaştırıp okuru düşündürür).	2

a) Örnek cevap: İnsan sevgisi; gönül kazanmanın ve gönül onarmanın değeri.

b) Örnek cevap: I. metinde gönül yapmak, sevgiyle insanların gönlünü kazanmak, şairin dünyaya geliş amacıdır; çünkü “dostun evi gönüllerdir”. II. metinde ise kırılmış bir gönlü dinleyerek ve susmayı bilerek onarmaktır; yazar bunu duvar örmek, ev yapmak gibi maddi yapılarla karşılaştırarak daha zor ve daha değerli bulur.

c) Örnek cevap: Şiir düşüncüyü dört kısa, ölçülü ve uyaklı dizelerde yoğunlaştırır; bu yüzden kolay akılda kalır ve doğrudan duyguya seslenir. Deneme ise aynı düşüncüyü duvar ve ev örnekleriyle açar; okuru kendi hayatı üzerine düşünmeye çağırır.

Sık hatalar: Ortak tema yerine iki ayrı konu yazmak; b maddesinde iki metni ayırmadan tek bir açıklama yapmak; c maddesinde farkı belirtip etkisini açıklamamak

6. TDE2.2 · “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme · zor

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Tekrarın ahenk (ses uyumu, ritim) sağladığını belirtir.	3
a)	Tekrarın rüzgârın geçmişten art arda getirdiği hatıraları vurgulayıp birikimi güçlendirdiğini açıklar.	3
b)	Şairin çocukluğunu hatırlamanın uyandıracakı özlem ve acıdan korktuğunu belirtir.	5
b)	Ruh hâlini geçmişe duyulan özlemle yüzleşmekten kaçınma, hüznü ve kırılgnlık olarak yorumlar.	2
c)	Temayı geçmişe / çocukluğa özlem (hatıralar) olarak yazar.	2

a) Örnek cevap: “Getirdi” tekrarı şiire ses uyumu ve ritim kazandırır; aynı zamanda rüzgârın geçmişten haberleri, sesleri birer birer taşıdığını vurgular; hatıralar üst üste birikir.

b) Örnek cevap: Şair, rüzgârın çocukluğunu da getirmesinden, yani geçmişe dair özleminin canlanıp onu yaralamasından korkar. Hüznü, kırılgn ve geçmişle yüzleşmekten çekinen bir ruh hâli içindedir.

c) Örnek cevap: Çocukluğa ve geçmişe duyulan özlem.

Sık hatalar: Tekrarı yalnız “ahenk” diye geçip anlama katkısını açıklamamak; Pencereyi açmamayı soğuğa bağlamak

7. TDE4.3 · Edebî söyleyişin inceliğini yansıttığı yazısında kural uygulayabilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
	İçerik: Şiirdeki akşam, deniz kıyısı ve limana dönüş görüntülerini paragrafa aktarır; şiirin dingin havasını korur.	4
	İçerik: Üç farklı duyuya ait ayrıntı kullanır.	4
	Dil kullanımı: Şiirdeki “nar gibi” benzetmesini ve kendi bulduğu yeni bir benzetmeyi kullanır.	4
	Düzen ve dil: Cümleler bir bütün oluşturur; yazım ve noktalama kurallarına uyulur.	3

Örnek cevap: Akşam, deniz kıyısına ağır ağır çöküyordu. Ufukta güneş, olgun bir nar gibi çatlamış, kızıl tanelerini suya saçıyordu. Kanatları kızıla boyanmış martılar, çığlık çığığa kıyının üstünde dönüyordu. Yorgun dalgalar kumsala uykulu bir kedi gibi uzanıp hafifçe hışırdıyordu. Havada tuzun ve yosunun keskin kokusu vardı. Limana dönen küçük kayığın ağlarında balıklar gümüş gibi parlıyordu.

Sık hatalar: Şiirdeki benzetmeyi kullanıp yeni benzetme kurmamak; Duyuların hepsini görmeye ait seçmek; Şiirin havasıyla çelişen (fırtınalı, korkutucu) bir sahne yazmak